

RESPONS AKADEMI

KRISTINA HELGESSON KJELLIN

Svenska kyrkan

kristina.helgesson.kjellin@svenskakyrkan.se

Den kulturella och religiösa mångfalden i vårt samhälle ställer många frågor till kyrkor och samfund om teologi, identitet och tillhörighet – om platsens och rummets betydelse, makt och maktlöshet, och om gränsdragningar, öppenhet och slutenhet. Inte minst ställer det frågor om mig själv och ”den Andre” – erkänner jag ”den Andre” för den hen är, eller är min strävan att göra om ”den Andre” så att hen liknar mig?

Som Jonathan J. Morgan visar är detta inte några nya frågor för kyrkor; missionshistorien består av mängder av exempel som visar just hur förhållningssättet till ”den Andre” påverkade teologi och praktiker.¹ Det betyder däremot inte att kyrkor och samfund nödvändigtvis har lärt av missions-historien; en historik som både består av negativt maktutövande där lokala kulturella uttryck inte ansågs förenligt med ett kristet liv, men som också bär på ledarskapsexempel präglad av öppenhet för lokala traditioner, av lyssnande och lärande. Likaså finns det mycket att lära från den globala kristenheten, där kulturell mångfald i många länder alltid har varit en självklarhet.

¹ Jonathan J. Morgan, ”’Snart kommer vi alla att vara svenskar’: Att övervinna implicit kulturell överlägsenhet i kyrkans möten med migranter”, i *Församling, unga, migration och mångfald*, redigerad av Joseph Sverker och Fredrik Wenell (HYBRID Supplement 4; Örebro: ALT, 2026), 31–56.

De fyra artiklarna förhåller sig alla till de här tematikerna och frågorna på olika sätt. De visar också på vikten av empirisk och teologisk forskning som talar med och berikar varandra. Varje dag runtom i vårt land pågår en massa möten inom och mellan kyrkor och religiösa samfund. Det är aktiviteter som sällan eller aldrig får några nyhetsrubriker, men som innebär att människor möts, lär känna varandra och kanske integreras med varandra. De sker på geografiska platser som kyrkan är en del av och bör formas av, som Sverker betonar. Vi ”gör” platser genom de liv vi lever och platserna gör något med oss och med kyrkan.²

Men de möten som äger rum kan utformas utifrån olika teologiska bevekelsegrunder och med olika syften; ska mötena leda till att ”den anorlunda” förändras och blir som ”vi”, eller kan ”annanheten” få finnas kvar, utan att det ses som något problematiskt som bör åtgärdas? Som Millengård och Nordqvist Färnskog visar handlar det om att som ledare våga låta sig förändras i mötet och inte enbart se ”sin roll som att inkludera andra i en redan given gemenskap”.³ Det kan vara ett stort steg att ta från att vara den som har tolkningsföreträdet och som ger, till att vara den som lyssnar, lär och tar emot. I slutänden handlar det om makt.

Nausner ger exempel på gränsledare, personer som besitter en särskild sorts kompetens, och som möjliggör möten och dialog; en form av praktisk kunskap som kan vara svårt att sätta ord på. Men som Fredrik Svenaeus skriver, handlar det om att ”känna till meningsmönstren ... och kunna röra sig i dem på ett obehindrat och skickligt sätt”.⁴ Den praktiska kunskapen kommer ur relationer till andra människor, ur egna erfarenheter och ur förtrogenhet med kontexten,⁵ kompetenser som är

² Jfr Michel de Certeau, *The Practice of Everyday Life, Volume 1* (Los Angeles: University of California Press, 1984).

³ Filippa Millenberg och Martina Nordqvist Färnskog, ”Omvändelse som transformativt lärande: En pågående läroprocess”, i Sverker och Wenell, *Församling*, 1–30, (17).

⁴ Fredrik Svenaeus, ”Vad är praktisk kunskap? En inledning till ämnet och boken”, i *Vad är praktisk kunskap?* redigerad av Jonna Bornemark och Fredrik Svenaeus (Södertörn Studies in Practical Knowledge 1; Stockholm: Södertörns högskola, 2009), 11–34 (26).

⁵ Fredrik Svenaeus, ”Känslornas kunskap: Exemplet emotionell intelligens”, i Bornemark och Svenaeus, *Praktisk kunskap*, 85–102 (87).

avgörande i vårt samhälle idag. Jag har betonat det tidigare och betonar det igen:⁶ så kallad "interkulturell kompetens" – menandes både teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter om kultur, värderingar, stereotyper och diskriminerande strukturer, konflikthantering, migration och globalisering – är en central kompetens som bör inkluderas i utbildningarna för tjänst inom trossamfund. Det krävs en medvetenhet och träning i att både se sin egen etnocentrism och den rådande normaliteten.

⁶ Kristina Helgesson Kjellin, *En bra plats att vara på* (Skellefteå: Artos Academic, 2016), 248–249.